

Cerva alba eximiae pulchritūdinis Sertōrio a Lusitāno quodam dono data erat. Sertōrius omnibus persuāsit cervam, instinctam numine Diānae, conloqui secum et docēre, quae utilia factu essent. Si quid durius ei videbātur, quod imperandum militibus esset, a cervā sese monitum esse praedicābat. Ea cervā quodam die fūgit et perisse credita est. Cum aliquis Sertōrio nuntiavisset cervam inventam esse, Sertōrius eum iussit tacēre; praeterea praecēpit ut eam postero die repente in eum locum emitteret, in quo ipse cum amīcis futūrus esset. Postridie eius diēi Sertōrius, admissis amīcis in cubiculum suum, dixit eis visum in somno sibi esse cervam, quae perisset, ad se reverti. Cum cervā, emissa a servo, in cubiculum Sertōrii intrupisset, admiratio magna orta est.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ένα άσπρο ελάφι εξαιρετικής ομορφιάς είχε δοθεί στον Σερτώριο από κάποιον Λουζιτανό ως δώρο. Ο Σερτώριος τους έπεισε όλους ότι το ελάφι, κατευθυνόμενο από τη βούληση της Άρτεμης, μιλούσε μαζί του και του υποδείκνυε ποια ήταν χρήσιμα να κάνει. Εάν κάτι, το οποίο έπρεπε να διαταχθεί στους στρατιώτες, του φαινόταν κάπως σκληρό, διακήρυττε ότι είχε παρακινηθεί από το ελάφι. Αυτό το ελάφι κάποια ημέρα χάθηκε και πιστεύτηκε ότι είχε πεθάνει. Όταν κάποιος ανήγγειλε στον Σερτώριο ότι το ελάφι βρέθηκε, ο Σερτώριος τον διέταξε να σωπάσει. Επιπλέον τον καθοδήγησε να το αφήσει ελεύθερο ξαφνικά την επόμενη μέρα σ' αυτόν τον τόπο, στον οποίο επρόκειτο να βρίσκεται ο ίδιος με τους φίλους του. Την επόμενη ημέρα, ο Σερτώριος, αφού δέχτηκε τους φίλους στην κρεβατοκάμαρά του, τους είπε ότι είχε δει στον ύπνο του ότι το ελάφι, που είχε πεθάνει, επέστρεψε σ' αυτόν. Όταν το ελάφι, αφού αφέθηκε ελεύθερο από τον δούλο, όρμησε στην κρεβατοκάμαρα του Σερτώριου, γεννήθηκε μεγάλος θαυμασμός.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

<p>Α΄ ΚΛΙΣΗ cerva -ae / Diana -ae</p>	<p>Β΄ ΚΛΙΣΗ Lusitanus -i donum -i</p>	<p>pulchritudinis: γενική της ιδιότητας ~ dono: δοτική κατηγορηματική του σκοπού ~ perisse: ανουόμενο υποκείμενο απαρεμφάτου το cervā (ταυτοπροσωπία: το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου εννοείται σε ονομαστική, επειδή το απαρέμφατο εξαρτάται από προσωπικό δοξαστικό ρήμα παθητικής φωνής, <i>credita est, άρση του λατινισμού</i>) ~ diei: γενική κτητική στο postridie ~ videor: το ρήμα στη ΜΦ είναι απρόσωπο ~ eximius -a -um, Σ. magis eximius -a -um, Υ. maxime eximius -a -um ~ durius: το επίρρημα στον θετικό dure/duriter ~ postero: posterior/ postremus & postumus ~ magna: maior / maximus ~ orta est: Στην οριστική του ενεστώτα, την υποτακτική του παρατατικού και στην προστακτική σχηματίζεται κανονικά κατά την γ΄ συζυγία (όπως τα ρ. 3*)</p>
<p>Γ΄ ΚΛΙΣΗ pulchritudo -inis (θηλ.) numen -inis (ουδ.) miles -itis (αρσ.) admiratio -ionis (θηλ.)</p>	<p>amicus -i cubiculum -i somnus -i servus -i Sertorius -i (i)</p>	
<p>Ε΄ ΚΛΙΣΗ dies - diei (αρσ.)</p>	<p>locus -i (πλ. loca, -orum)</p>	

ΡΗΜΑΤΑ

<p>1η ΣΥΖΥΓΙΑ do, dedi, datum, dare // impero + δοτική // praedico // nuntio</p> <p>2η ΣΥΖΥΓΙΑ persuadeo, persuasi, persuasum, persuadere + δοτική doceo, docui, doctum, docere // video, vidi, visum, videre monéo, monui, monitum, monere iubeo, iussi, iussum, iubere + αιτιατική taceo, tacui, tacitum, tacere</p> <p>4η ΣΥΖΥΓΙΑ invenio, inveni, inventum, invenire peréo, perii, peritum, perire [ΠΡΟΣΟΧΗ: το ρ. eo] orior, ortus sum, ortum, oriri αποθ. (μετ. μέλλ. oriturus -a -um)</p>	<p>3η ΣΥΖΥΓΙΑ instinguo, instinxi, instinctum, instinguere conloquor, conlocutus sum, conlocutum, conloqui αποθ. facio, feci, factum, facere (προστ. ενεστ. fac) (3*) fugio, fugi, fugitum, fugere (3*) credo, credidi, creditum, credere praecipio, praeccepi, praecceptum, praecipere (3*) emitto, emisi, emissum, emittere admitto, admisi, admissum,mittere dico, dixi, dictum, dicere (προστ. ενεστ. dic) revertor, reversus sum και reverti., reversum, reverti introrumpo, introrupi, introruptum, introrumpere</p>
--	--

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- 1. quae utilia factu essent:** δευτερεύουσα ονομαστική πλάγια ερωτηματική πρόταση, ως έμμεσο αντικείμενο στο docere· εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quae (μερικής αγνοίας), εκφέρεται με υποτακτική, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης: συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (persuasit μέσω του docere) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν
- 2. quod imperandum militibus esset:** δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο quid, εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quod, εκφέρεται με υποτακτική λόγω πλάγιου λόγου και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (imperandum esset) γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (videbatur) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.
- 3. ut eam postero die repente in eum locum emitteret:** δευτερεύουσα ονομαστική βουλητική πρόταση που λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα praeccepit εισάγεται με το βουλητικό σύνδεσμο ut, επειδή είναι καταφατική, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το περιεχόμενό της είναι κάτι το επιθυμητό και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (emitteret), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (praeccepit), αναφέρεται στο παρελθόν. Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί η βούληση είναι κτλ.
- 4. in quo ipse cum amicis futurus esset:** δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο locum, εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quo, εκφέρεται με υποτακτική λόγω πλάγιου λόγου και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας (futurus esset), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (το emitteret που εξαρτάται από το praeccepit) και δηλώνει το υστερόχρονο στο παρελθόν.

ΜΑΘΗΜΑ 48

- *cerva*: κέρασ· πρβλ. κέρατο, κερατοειδής (κάρα, καρατομά, κρανίο, κράνος, κριός, κορυφή)
- *albus* > άλμπουμ: πρβλ. αλμπίνος
- *pulchritudo* < *pulcher*: πρβλ. Πουλχερία
- *donum* ≈ δώρο < *do* : *δί-δω-μι* (δόση παραδίδω, επιδίδομαι, δώρο, δωρεά, δωροθέτης, παράδοση, προδοσία, μισθοδοσία, αιμοδότης)
- *instinguo*: κυρ. κεντρίζω· αρχ. *στίζω*· πρβλ. ένστικτο (*instictus*) (στίγμα, στιγμή, δερματοστιξία)
- *durus*: πρβλ. ντούρος
- *orior*: *ὄρ-νυμι*, κονιορτός / κουρνιαχτός, κονιορτοποιώ, ούριος (=ευνοϊκός), ορμή
- *impero*: πρβλ. ιμπεριαλισμός
- *miles*: πρβλ. μιλιταρισμός
- *doceo*: *δοκέω*, δόγμα· πρβλ. ντοκουμέντο (δόκιμος, δοκιμάζω, δόξα, κενόδοξος, ομόδοξος, προσδοκία)
- *video*: *ίδειν* < *Φιδειν*· ιδέα, ιδεατός, ιδεολογία, είδος, είδωλο· πρβλ. βίντεο, βιντεοκάμερα
- *servus*· *servo*: *ὀρῶ* < *Forῶ*· ὄραση, αδιόρατος : πρβλ. σερβιτόρος, σερβίρω, σερβίς, σέρβις, σερβίτσιο

ΜΑΘΗΜΑ 48

Cerva alba eximia pulchritūdinis Sertōrio a Lusitāno quodam dono data erat. Sertōrius omnibus persuāsit cervam, instinctam numine Diānae, conloqui secum et docēre, quae utilia factu essent. Si quid durius ei videbātur, quod imperandum militibus esset, a cervā sese monitum esse praedicābat. Ea cervā quodam die fūgit et perisse credita est. Cum aliquis Sertōrio nuntiavisset cervam inventam esse, Sertōrius eum iussit tacēre; praeterea praecēpit ut eam postero die repente in eum locum emitteret, in quo ipse cum amīcis futūrus esset. Postridie eius diēi Sertōrius, admissis amīcis in cubiculum suum, dixit eis visum in somno sibi esse cervam, quae perisset, ad se reverti. Cum cervā, emissa a servo, in cubiculum Sertōrii introrupisset, admiratio magna orta est.

B2. Με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις:

κέρατο, Άλπεις, ιδέα, εισιτήριο, ένστικτο, δογματισμός, δείχνω, ιμπεριαλισμός, μισεμός [= ξενιτιά], λογικός

ΑΣΚΗΣΕΙΣ:

Δ1.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου

β. Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο του κειμένου και να τον μετατρέψετε έτσι ώστε να δηλώνει υπόθεση πιθανή ή δυνατή στο παρόν/μέλλον

Δ2.α. *Cerva alba eximia pulchritūdinis Sertōrio a Lusitāno quodam dono data erat*: να μετατραπεί στην ενεργητική σύνταξη

β. quod imperandum militibus esset: να αναλυθεί σε *debet* + *απαρέμφατο*

γ. admissis amicis: να γίνει δευτερεύουσα χρονική πρόταση με το *ιστ/διηγ cum*

δ. Sertōrius omnibus persuāsit cervam, instinctam numine Diānae, conloqui secum et docēre, quae utilia factu essent: να γίνει ο λόγος ευθύς